

A Textilmúzeum és a Kékfestő Múzeum helyzete

Kutasi Csaba

Az utóbbi időkben a médiában is többször halhattunk kedvelt múzeumainkról. A kiállítás megnyitók és egyéb pozitív események mellett az anyagi gondok miatt továbbműködtetésükről is többször szó esett. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium eddig az állami költségvetés vonatkozó alfejezetéből rendszeresen juttatott támogatást a múzeumok működtetéséhez, azonban a jövőben feltehetően ezzel alig számolhat a Textilmúzeum Alapítvány. Az alapítók és a kuratórium vezetése jelenleg is keresi a megnyugtató megoldást. Az óbudai Textilmúzeum és a pápai Kékfestő Múzeum azonban továbbra is zavartalanul várja az érdeklődőket.

A két múzeum hosszú évek óta a *Textil- és Textilruházati Ipartörténeti és Múzeumi Alapítvány* irányításával működik. (Az alapítványt a Magyar Könnyűipari Szövetség, a TMTE és az INNOVATEX hozta létre.) Lapunk hasábjain is sorra beszámoltunk az intézmények fejlődéséről, a rendszeresen megnyíló sikeres időszakos kiállításokról, különböző magas szintű elismerésekről. A múzeumok további működtetését illetően 2009 első feléve során – nem titkoltnak – gondok merültek fel. Már előzőleg is több alkalommal az INNOVATEX kamatmentes kölcsöne segített az időszakos továbbéléshez. A fenntartáshoz szükséges források folyamatos apadása, 2010-től várhatóan drasztikus csökkenése az intézmények működtetésének hathatós újragondolását és számos intézkedés foganatosítását tette szükségessé. Mielőtt ezekről szólnánk, érdemes vázlatosan felidézni a két múzeum eddigi történetét.

Múzeumi törekvések a textilipar óbudai fellegvárában

Az óbudai Textil- és Textilruházati Múzeum alapítása az 1972-es időszakos kiállításra nyúlik vissza, ekkor a helyi zsinagóga kihasználatlan épülete adott rövid ideig otthont az ipar- és technikátörténeti bemutatónak. A műszaki emlékek megőrzéséről és védelméről szóló 1954. évi törvényerejű rendelet értelmében már korábban megindult a textiles termelő berendezések archiválása, a népi és kisipari eszközök gyűjtése. Az

említett óbudai időszakos kiállítást megelőzően a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület 1967-ben rendezett egy textil- és ruhaipari kiállítást, főleg múzeumoktól és magángyűjtőktől származó anyagokból. Már az 1972-es, *Vég László* kezdeményezésével életre hívott kiállítás is a múzeumalapítás jegyében készült, azonban az összegyűjtött anyag egy ideig nem talált állandó otthonra. Az óbudai zsinagóga átépítését a műemlékvédelmi szervezetek nem engedélyezték, a közel egy hónap letelte után az időszakos kiállítást lebontották, a műtárgyakat raktárba helyezték.

Először 1986-ban nyílt meg a Textil- és Ruhaipari Múzeum Angyalföldön, számos textilipari vállalat komoly anyagi támogatásával. Az időközben megalakult Múzeumi Bizottság segítette a Textilmúzeum továbbfejlődését. 1975-től a Textilipari Kutató Intézet működtette a múzeumot. Ám – főként a rendszerváltást követően – a hazai textilipar zsugorodása, a nagyüzemek szinte teljes megszűnése következtében a támogatás egyre csökkent, az intézet nem tudott megbirkózni a fenntartás költségeivel. A gyűjteményi anyagot raktározták és hozzáálltak egy másik méltó kiállító épület kereséséhez, ahol a környezet is korhű. Az ekkor létrehozott Textilmúzeum Alapítvány a múzeum újraindításának szakmai összefogására kuratóriumot kért fel. Az időközben felszámolt Goldberger-gyár óbudai műemlék törzsepülete a barokk szárnyal ideális múzeumi helyszínné vált. (Korábban, 1972-ben a szintén óbudai Zichy-kastély is szóba került, a textilipar egyik ősi régiójában.)

A Goldberger-gyár valamikori polgári lakásának és kézműves műhelyeinek jelentős felújítása után, 1999 nyarán nyitotta meg kapuit a Goldberger Házban a Textil- és Textilruházati Ipartörténeti Múzeumi Alapítvány által működtetett Textilmúzeum. Külön meg kell emlékeznünk itt *Dr. Endrei Walternek*, a technikátörténet professzorának munkásságáról, akiről – mint a múzeum 2000-ben elhunyt szellemi irányítójáról – emléktáblát állítva és hagyatékának egy részét bemutatva tiszteleg a textilesek sokasága. Az 1972-es időszakos kiállítást kezdeményező és a múzeumot mindvégig szívügyének tekintő *Vég László* mellett még sokak

Az óbudai Textilmúzeum épülete

Varrógép kiállítás a Textilmúzeumban

áldozatos tevékenysége járult hozzá a textil- és textilruházati ill. tisztító szakterület ipar- és technikátörténetét folyamatosan megőrkítő intézmény létrejöttéhez és fenntartásához. Külön méltatásra érdemes *Ecker Károlyné* ny. főmérnök rendkívül szakszerű, lelkes és fáradhatatlan munkálkodása több éve a Textilmúzeum Alapítvány kuratóriuma élén.

Az óbudai múzeumban állandó kiállításként a Goldberger emlékblokk, a tamási tutyi-műhely, a textilnyomás történetét bemutató rész, ill. számos textilgép modellből és makettből álló bemutató képezi az állandó tárlatok anyagát. Az idén tízéves jubileumát elért óbudai intézményben az állandó kiállítások mellett ez idáig 45 nívós időszakos bemutatóra is sor került *Vajk Éva* múzeumigazgató irányításával. 2003-ban az *Év múzeuma* különdíjjal, 2006-ban az *Év múzeuma* oklevéllel és 2007-ben *MSzOSz Díjjal* ismerték el a Textilmúzeum eredményes munkáját.

A pápai Kékfestő Múzeumról is gondoskodni kell

A Textil- és Textilruházati Ipartörténeti és Múzeumi Alapítvány működteti hosszú ideje – az óbudai Textil-múzeum mellett – a pápai Kékfestő Múzeumot is. Pápán egyébként 1962. augusztus 2-án megnyitotta kapuit az ország első textilmúzeumának számító kiállítás a korhűen berendezett épületben. A nemes ügy komoly támogatója volt annak idején többek között az akkori Művelődésügyi Minisztérium, az ún. Pamutipari Igazgatóság, a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület és a Textilipari Kutató Intézet, valamint számos lelkes

A pápai Kékfestő Múzeum épülete

Műhelyrészlet a pápai Kékfestő Múzeumban.
A bővített kupa-szoba a festőmedencékkel.

magánszemély. A kezdeti kisebb kiállító rész egyre bővült, 1983-ban látogathatóvá vált a teljes üzemépület ill. a felújított mosó hid. Ekkor ünnepelték az állandó kiállítást megtestesítő bemutatóval a pápai Kluge-műhely alapításának 200 éves évfordulóját. Négyévente megrendezték itt a hazai kékfestő mesterek találkozóját, összefogva a magyar műhelyeket a kékfestés anyagának intézményes gyűjtésével és megőrzésével. Időközben *Bódy Irén* akadémikus, iparművész alkotásai is ide kerültek, nemcsak a kékfestés hagyományörzését gyarapítva, hanem számos megújulási lehetőséget biztosítva e mesterség számára. Így nyílt meg 1991-ben a ma is látható és állandóan bővülő állandó kiállítás.

A Kékfestő Múzeum egyre magasabb színvonalú tevékenysége a 2000-es évek elejéig *Tóth Sándorné* múzeumigazgató vezetésével valósult meg. Ezt követően *dr. Méri Edina* intézményvezető kiváló munkája, valamint munkatársainak szorgos ténykedése tette lehetővé a töretlen fejlődést. Ennek során többek között a számos kulturális programra alkalmas pincehelyiség felújításáról, ill. a lőjárgányos mángorló helyreállításáról is meg kell emlékeznünk. Közben számos időszaki kiállítással lepték meg az érdeklődőket a pápaiak. A sok bemutató közül talán az *Örökéletű farmer* kiállítás emelendő ki, amely vándorkiállításként szinte az egész országot bejárta. A *Hogy unokáink is lássák tárgyú*, a Műszaki Örökség Reneszánsza c. pályázat keretében a közelmúltban került sor a Kékfestő Mintázó Manufaktúra kialakítására. A *Kékfestő – quilt keringő – Inspirációk magyar kékfestő anyagokra* c. rendkívül sikeres kiállítás e nyáron nyílt meg itt, amely szintén számos jelentős elismeréssel büszkélkedhet.

Hogyan tovább? Tovább!

A két múzeum működtetéséhez eddig az Oktatási és Kulturális Minisztérium az állami költségvetés vonatkozó alfejezetéből rendszeresen juttatott támogatást, amely részben fedezte a működés terheit. Sajnálatos módon ilyen jellegű, jelentősebb támogatással a jövőben feltehetően nem számolhat a Textilmúzeum Alapítvány. A nehéz anyagi helyzet ellenére számos intézkedéssel és hatékony törekvéssel keresik az illetékesek a megoldást, hogy a textil-, textilruházati- és tisztító szakma tárgyi emlékei, technikai történelmének főbb mozzanatai az utókor számára folyamatosan megőrizhetővé és bemutatathatóvá váljanak Óbudán és Pápán

egyaránt. Persze a szakmai támogatókra is meghatározó szerep hárul, mint erre *Ecker Károlyné*, a Textilmúzeum Alapítvány kuratóriumának elnöke a 2009. májusi TMTE küldöttközgyűlésen hozzászólásában már külön felhívta a figyelmet.

A pápai Kékfestő Múzeum várhatóan a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, ill. Pápa Város Önkormányzatának kezelésében működhet tovább, ha az Alapítvány támogatás hiányában erről kénytelen lemondani. Az óbudai Textilmúzeum esetében – amely számos sikeres és a hely szelleméből eredően kellemes TMTE rendezvénynek is helyszíne volt – a továbbműködtetésre vonatkozó egyeztetések még folynak.

Fontos azonban leszögezni, hogy a múzeumok továbbra is zavartalanul látogathatók. A pápai Kék-

festő Múzeum a szokásos módon (téli naponta 9-től 16 óráig, vasárnap és hétfőn zárva), az óbudai Textilmúzeum rugalmas nyitva tartással áll az érdeklődők rendelkezésére (előzetes jelentkezés a 367-5910 telefonszámon). Az intézmények sorra megvalósítják terveiket, folyamatosan pályáznak, hogy az újabb időszak kiállításokhoz, fejlesztésekhez elnyert támogatásokkal szolgálják a textil-, a textilruházati és a tisztítóipar, valamint a népi és kisipari eszközök sorának és technikatörténetének gyarapítását. Annak ellenére, hogy „lát-szik az alagút vége”, fontos a textil-, textilruházati és tisztító szakma eredményesen működő vállalkozásainak tevételes anyagi támogatása is, hogy az alaptámogatás kiegészüljön olyan forrásokkal, amely még több kiállítás rendezését teszi lehetővé.